TIESAS SPRIEDUMS (ceturtā palāta)

2017. gada 17. maijā*

Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu — Pašnodarbināti tirdzniecības pārstāvji — Direktīva 86/653/EEK — Tirdzniecības pārstāvja komisijas nauda — 11. pants — Starp trešo personu un pilnvarotāju noslēgta līguma daļēja neizpilde — Ietekme uz tiesībām uz komisijas naudu — Jēdziens "apstākļi, kuros vainojams pilnvarotājs"

Lieta C-48/16

par lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu atbilstoši LESD 267. pantam, ko *Okresný súd Dunajská Streda* (Dunajskas Stredas rajona tiesa, Slovākija) iesniedza ar lēmumu, kas pieņemts 2015. gada 23. novembrī un kas Tiesā reģistrēts 2016. gada 27. janvārī, tiesvedībā

ERGO Poisťovňa a.s.

pret

Alžbeta Barlíková.

TIESA (ceturtā palāta)

šādā sastāvā: palātas priekšsēdētājs T. fon Danvics [*T. von Danwitz*], tiesneši E. Juhāss [*E. Juhász*], K. Vajda [*C. Vajda*], K. Jirimēe [*K. Jürimäe*] (referente) un K. Likurgs [*C. Lycourgos*],

ģenerāladvokāts M. Špunars [*M. Szpunar*],

sekretārs A. Kalots Eskobars [*A. Calot Escobar*],

ņemot vērā rakstveida procesu,

ņemot vērā apsvērumus, ko sniedza:

— Slovākijas valdības vārdā – *B. Ricziová*, pārstāve,

— Vācijas valdības vārdā – *T. Henze* un *M. Hellmann*, pārstāvji,

— Eiropas Komisijas vārdā – *K.-P. Wojcik*, *A. Tokár* un *L. Malferrari*, pārstāvji,

noklausījusies ģenerāladvokāta secinājumus 2017. gada 12. janvāra tiesas sēdē,

pasludina šo spriedumu.

* Tiesvedības valoda – slovāku.

Spriedums

1 Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu ir par to, kā interpretēt Padomes 1986. gada 18. decembra Direktīvas 86/653/EEK par dalībvalstu tiesību aktu koordinēšanu attiecībā uz pašnodarbinātiem tirdzniecības pārstāvjiem (OV 1986, L 382, 17. lpp.) 11. pantu.

2 Šis lūgums ir iesniegts tiesvedībā starp *ERGO Poist'ovňa a.s.* (turpmāk tekstā – "*ERGO*") un *A. Barlíková* saistībā ar prasījumu samaksāt EUR 11 421,42, kuru *ERGO* sakarā ar komisijas naudu atmaksu nosūtīja *A. Barlíková*.

Atbilstošās tiesību normas

Savienības tiesības

3 Direktīvas 86/653 preambulas otrajā un trešajā apsvērumā ir noteikts:

"tā kā atšķirības valstu tiesību aktos par pārstāvību tirdzniecībā būtiski ietekmē konkurences nosacījumus un šīs darbības veikšanu [Eiropas Savienībā] un kaitē gan tirdzniecības pārstāvju aizsardzībai attiecībās ar viņu pilnvarotājiem, gan arī tirdzniecības darījumu drošībai; tā kā turklāt šīs atšķirības var būtiski kavēt tirdzniecības pārstāvības līgumu noslēgšanu un darbību, ja pilnvarotājs un tirdzniecības pārstāvis darbojas dažādās dalībvalstīs;

tā kā preču tirdzniecībai starp dalībvalstīm būtu jānotiek saskaņā ar nosacījumiem, kas ir līdzīgi vienota tirgus nosacījumiem, un tas rada vajadzību tuvināt dalībvalstu tiesību sistēmas tā, lai kopējais tirgus varētu pareizi darboties; tā kā šajā sakarā noteikumi par tiesību aktu pretrunām attiecībā uz pārstāvību tirdzniecībā nenovērš iepriekš minētās neatbilstības un arī nespētu novērst pat tad, ja tos vienādotu, un tāpēc ieteiktā saskaņošana ir vajadzīga neatkarīgi no šiem noteikumiem".

4 Šīs direktīvas 1. panta 2. punktā ir noteikts:

"Šajā direktīvā "tirdzniecības pārstāvis" nozīmē pašnodarbinātu starpnieku, kuram ir pastāvīgas pilnvaras apspriest preču pirkšanu vai pārdošanu citas personas vārdā, turpmāk sauktu par "pilnvarotāju", vai apspriest un slēgt šādus darījumus minētā pilnvarotāja vārdā."

5 Minētās direktīvas 3. panta 1. punktā ir paredzēts:

"Tirdzniecības pārstāvim, veicot darbu, jāievēro pilnvarotāja intereses un jārīkojas apzinīgi un godprātīgi."

6 Šīs pašas direktīvas 4. panta 1. punktā ir noteikts:

"Pilnvarotājam pret savu tirdzniecības pārstāvi jāizturas apzinīgi un godprātīgi."

7 Direktīvas 86/653 III nodaļā "Atlīdzība" ir ietvertas it īpaši tiesību normas, kas ir piemērojamas gadījumā, kad atlīdzība tirdzniecības pārstāvim tiek maksāta kā komisijas nauda. Atbilstoši šīs direktīvas 6. panta 2. punktam par komisijas naudu minētās direktīvas izpratnē uzskata "jebkuru atlīdzības daļu, kas mainās atkarībā no darījumu skaita vai vērtības".

8 Minētās direktīvas 7. panta 1. punkts ir formulēts šādi:

"Tirdzniecības pārstāvim ir tiesības uz komisijas naudu par tirdzniecības darījumiem, kas noslēgti laikā, uz kuru attiecas pārstāvja līgums:

a) ja darījums noslēgts viņa darbības rezultātā,

vai

b) ja darījums noslēgts ar trešo personu, kas ir bijusi viņa klients tādos pašos darījumos."

9 Tās pašas direktīvas 10. panta 1. punktā ir paredzēts:

"Komisijas nauda pienākas, tiklīdz rodas kāds no šādiem apstākļiem:

a) pilnvarotājs ir veicis darījumu; [..]

b) pilnvarotājam saskaņā ar līgumu, ko viņš noslēdzis ar trešo personu, šo darījumu būtu jābūt veikušam; [..]

c) trešā persona ir veikusi darījumu."

10 Direktīvas 86/653 11. pantā ir noteikts:

"1. Tiesības uz komisijas naudu var beigties tikai tad, ja [un ciktāl]:

— ir konstatēts, ka līgums starp trešo personu un pilnvarotāju netiks pildīts

un

— darījums nav veikts sakarā ar apstākļiem, kuros pilnvarotājs nav vainojams.

2. Tirdzniecības pārstāvim ir jāatmaksā jau saņemtā komisijas nauda, ja tiesības uz to ir beigušās.

3. Nav atļautas vienošanās par atkāpēm no 1. punkta, ja tas kaitē tirdzniecības pārstāvim."

Slovākijas tiesības

Komerclikums

11 *Obchodný zákonník* (Komerclikums) 642. pantā, kurš attiecas uz starpniecības līgumu, ir noteikts:

"Ar starpniecības līgumu starpnieks apņemas veikt darbību, kuras mērķis ir rast ieinteresētajai personai iespēju noslēgt noteiktu līgumu ar trešo personu, un ieinteresētā persona apņemas maksāt starpniekam atlīdzību (komisijas naudu)."

12 Slovākijas tiesībās Direktīva 86/653 tika transponēta ar Komerclikuma 652. un nākamajiem pantiem. Šī kodeksa 652. panta 1. punktā ir paredzēts:

"Ar tirdzniecības pārstāvja līgumu tirdzniecības pārstāvis apņemas kā uzņēmējs veikt pilnvarotāja labā darījumus, kuru mērķis ir noslēgt noteikta veida līgumus (turpmāk tekstā – "darījumi"), vai apspriest un noslēgt šos darījumus pilnvarotāja vārdā un vietā, un pilnvarotājs apņemas samaksāt tirdzniecības pārstāvim komisijas naudu."

13 Šī paša likuma 660. panta 1. un 2. punktā ir noteikts:

"1. Tiesības uz komisijas naudu [..] tiek iegūtas brīdī, kad

a) pilnvarotājs ir izpildījis no darījuma izrietošās saistības vai

b) pilnvarotājam bija pienākums izpildīt no darījuma izrietošās saistības [..], vai

c) trešā persona ir izpildījusi no darījuma izrietošās saistības.

2. Tiesības uz komisijas naudu tiek iegūtas vēlākais tad, kad trešā persona ir izpildījusi savu saistību daļu vai kad tai bija pienākums to izpildīt, ja pilnvarotājs būtu izpildījis savējo. Ja tomēr trešajai personai savas saistības ir jāizpilda tikai vairāk nekā sešus mēnešus pēc darījuma noslēgšanas, tad tiesības uz komisijas naudu tirdzniecības pārstāvim rodas līdz ar darījuma noslēgšanu."

14 Komerclikuma 662. panta 1. un 3. punktā ir noteikts:

"1. Tiesības uz komisijas naudu izbeidzas, ja ir skaidri zināms, ka līgums starp pilnvarotāju un trešo personu netiks pildīts un tā neizpilde neizriet no apstākļiem, kuros vainojams pilnvarotājs, ja vien darījumā nav atrunāts citādi. [..]

[..]

3. Tiesību uz komisijas naudu izbeigšanos 1. punkta izpratnē var atrunāt arī citādi ar vienošanos, kas ir labvēlīga tikai tirdzniecības pārstāvim."

Civilkodekss

15 *Občiansky zákonník* (Civilkodekss) 801. panta 1. un 2. punktā ir noteikts:

"1. Apdrošināšanas līgums izbeidzas, ja apdrošināšanas prēmija par pirmo apdrošināšanas periodu vai vienīgā apdrošināšanas prēmija nav samaksātas trīs mēnešu laikā pēc to samaksas termiņa beigu dienas.

2. Apdrošināšana līgums izbeidzas arī, ja apdrošināšanas prēmija par nākamo apdrošināšanas periodu nav samaksāta mēneša laikā pēc apdrošinātāja izdota maksājuma atgādinājuma paziņošanas dienas, ja apdrošināšanas prēmija nav samaksāta līdz šā atgādinājuma paziņošanas dienai [..]."

Pamatlieta un prejudiciālie jautājumi

16 2012. gada 13. martā *ERGO*, sabiedrība, kas darbojas apdrošināšanas jomā, un *A. Barlíková* noslēdza līgumu, kuru tās nodēvēja par "Starpniecības līgumu ar piesaistītu finanšu pārstāvi" (turpmāk tekstā – "apstrīdētais līgums"). Šajā līgumā tika izdarīta atsauce uz Komerclikuma 642. pantu.

17 Ar minēto līgumu *A. Barlíková* apņēmās *ERGO* labā veikt "starpniecības [darbības] apdrošināšanas jomā". Šī darbība it īpaši nozīmēja klientu piesaistīšanu un piedāvāšanu tiem noslēgt šīs sabiedrības piedāvātos apdrošināšanas līgumus. *A. Barlíková* arī bija pilnvaras noslēgt šo līgumus *ERGO* vārdā un labā.

18 Kā atlīdzību par katra apdrošināšanas līguma noslēgšanu *A. Barlíková* saņēma komisijas naudu, kas atbilda procentuālai daļai no šāda līguma apdrošināšanas prēmijas summas vai no gada prēmijas. Viņai bija tiesības uz šīs komisijas naudas samaksu avansā no līguma ar klientu noslēgšanas brīža. Tomēr tiesības uz komisijas naudu bija galīgi iegūtas tikai, ja apdrošināšanas līgums netika izbeigts pirms trīs vai piecu gadu termiņa.

19 Turklāt apstrīdētajā līgumā bija paredzēts, ka tiesības uz komisijas naudu izbeidzas, ja klients nemaksā apdrošināšanas prēmijas apdrošināšanas līguma izpildes pirmo trīs mēnešu laikā, vai komisijas naudas summa tiek proporcionāli samazināta, ja [klients minētās prēmijas] nesamaksā vēlāk nekā trīs mēnešus pēc šī līguma izpildes.

20 *A. Barlíková* piesaistīja *ERGO* vairākus klientus. Saskaņā ar apstrīdēto līgumu apdrošināšanas līguma noslēgšanas ar klientiem brīdī viņa avansā saņēma pienākošos komisijas naudu. Tomēr trīs līdz sešu mēnešu laikā pēc šo apdrošināšanas līgumu parakstīšanas daži klienti pārtrauca maksāt ar šiem līgumiem saistītās iemaksas un to nedarīja arī pēc *ERGO* nosūtītās brīdinājuma vēstules, kurā norādītas arī maksājamās summas, saņemšanas. Līdz ar to šie pēdējie minētie līgumi ir pilnībā izbeigti, piemērojot Civilkodeksa 801. pantu. Daži klienti norādīja *ERGO*, ka tie ir beiguši maksāt minētās iemaksas pēc tam, kad ir zaudējuši uzticību, kādu viņi sākotnēji ir jutuši pret šo sabiedrību, jo tā pret viņiem ir izrādījusi neatbilstošu attieksmi.

21 Pēc attiecīgo apdrošināšanas līgumu izbeigšanas, piemērojot apstrīdēto līgumu, *ERGO* pieprasīja, lai *A. Barlíková* atmaksātu komisijas naudas, kuras tā par šiem līgumiem saņēmusi avansā, kopumā EUR 11 421,42 apmērā. Tā kā *A. Barlíková* šo summu nesamaksāja, *ERGO* cēla prasību *Okresný súd Dunajská Streda* (Dunajskas Stredas rajona tiesa, Slovākija) ar lūgumu piespriest samaksāt minēto summu.

22 Šajā tiesā *A. Barlíková* norādīja, ka minēto apdrošināšanas līgumu neizpildē bija vainojama *ERGO*. No vairāku klientu šai sabiedrībai nosūtītajām vēstulēm izrietēja, ka tā neesot izrādījusi pret tiem atbilstošu attieksmi, it īpaši lūdzot tiem atbildēt uz lielu skaitu jautājumu, lai gan apdrošināšanas līgums bija noslēgts, un nosūtot tiem atgādinājuma vēstules par tādu iemaksu izdarīšanu, kuras jau bija samaksātas.

23 Šajā kontekstā iesniedzējtiesa vēlas noskaidrot, vai Komerclikuma 662. pants, ar kuru ir transponēts Direktīvas 86/653 11. pants, ir pretrunā apstrīdētā lēmuma noteikumiem, saskaņā ar kuriem starp pilnvarotāju un trešo personu noslēgtajā līgumā paredzēto iemaksu nesamaksāšanas dēļ attiecīgajā gadījumā izbeidzas tiesības uz komisijas naudu vai šīs nesamaksāšanas rezultātā šī komisijas nauda tiek samazināta proporcionāli šī līguma izpildes termiņam.

24 Šajā ziņā iesniedzējtiesa šaubās, vai, pirmkārt, minētās direktīvas 11. panta 1. punkta pirmais ievilkums ļauj ņemt vērā ilgtermiņa līgumiem raksturīgās īpašības. Šajā kontekstā tā norāda, ka šajā direktīvā nav minēts līguma daļējas neizpildes gadījums. Otrkārt, iesniedzējtiesa uzskata, ka ir jānoskaidro "pilnvarotāja vainojamības" jēdziens šīs pašas direktīvas 11. panta 1. punkta otrā ievilkuma izpratnē. Tās ieskatā, izskatāmajā lietā šī noskaidrošana ir nepieciešama Civilkodeksa 801. panta 2. punktā paredzētā apdrošināšanas līguma izbeigšanās speciālā regulējuma dēļ. Saskaņā ar šo tiesību normu apdrošināšanas ņēmēji var izbeigt [apdrošināšanas] līgumus, nesamaksājot veicamās iemaksas, lai gan tie varētu arī izmantot klasiskos līguma izbeigšanas mehānismus, piemēram, līguma atcelšanu vai atkāpšanos no tā. Tātad no juridiskā viedokļa izbeigšanas pamats būtu iemaksu nesamaksāšana, kura nozīmē, ka apdrošinājuma ņēmējs nav izpildījis savas saistības. Tomēr šāda nesamaksāšana varētu tikt izskaidrota ar citiem apstākļiem, kuri var būt likuši apdrošinājuma ņēmējam šādi rīkoties.

25 Šajos apstākļos *Okresný súd Dunajská Streda* (Dunajskas Stredas rajona tiesa) nolēma apturēt tiesvedību un uzdot Tiesai šādus prejudiciālus jautājumus:

"1)

Vai Direktīvas 86/653 11. pantā rodamais formulējums "līgums starp trešo personu un pilnvarotāju netiks pildīts" ir jāinterpretē tādējādi, ka tas nozīmē vai nu:

a) pilnīgu līguma neizpildi, proti, gadījumu, kad nedz pilnvarotājs, nedz trešā persona pat daļēji nepilda līgumā paredzētās saistības, vai

b) arī daļēju līguma neizpildi, proti, piemēram, situāciju, kad nav sasniegts iecerētais darījumu apjoms vai attiecīgi līgums nav spēkā tik ilgi, cik bijis paredzēts?

2) Vai gadījumā, ja pareiza ir pirmā jautājuma b) daļā izklāstītā interpretācija, Direktīvas 86/653 11. panta 2. punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka tirdzniecības pārstāvības līguma noteikums par to, ka pārstāvim ir jāatmaksā proporcionāla savas komisijas naudas daļa, ja līgums starp pilnvarotāju un trešo personu nav izpildīts iecerētajā, proti, tirdzniecības pārstāvības līgumā noteiktajā apjomā, nav atkāpe par ļaunu pārstāvim?

3) Vai tālab, lai tādos gadījumos kā pamatlietā aplūkotais izvērtētu, vai "pilnvarotājs [..] vainojams" Direktīvas 86/653 11. panta 1. punkta otrā ievilkuma izpratnē,

a) jāņem vērā tikai tie tiesiskie apstākļi, kas tieši izraisījuši līguma izbeigšanos (piemēram, ja līgums tiek izbeigts tāpēc, ka trešā persona nav izpildījusi no tā izrietošās saistības), vai

b) jāņem vērā arī tas, vai šos tiesiskos apstākļus nav radījusi pilnvarotāja izturēšanās tiesiskajās attiecībās ar šo trešo personu, kuras dēļ šī trešā persona ir zaudējusi uzticību pilnvarotājam un tāpēc nepilda no līguma ar pilnvarotāju izrietošās saistības?"

Par Tiesas kompetenci

26 Iesākumā, pirmkārt, atbilstoši no lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu izrietošajam ir jānorāda, ka *ERGO* iesniedzējtiesā apgalvo, ka Direktīva 86/653 pamatlietā nav piemērojama, jo apstrīdētais līgums, ņemot vērā tā nosaukumu un tajā norādīto atsauci uz Komerclikuma 642. pantu, nav tirdzniecības pārstāvības līgums, bet starpniecības līgums.

27 Šajā ziņā atliek konstatēt, ka no šī lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu izriet, ka iesniedzējtiesa uzskata, ka apstrīdētais līgums ir uzskatāms par tirdzniecības pārstāvības līgumu, nevis starpniecības līgumu. Šīs spriedums tātad ir balstīts uz šo pēdējo minēto gadījumu.

28 Otrkārt, ir jānorāda, ka, lai gan ir skaidrs, ka šis līgums neietilpst Direktīvas 86/653 piemērošanas jomā, kura atbilstoši tās 1. panta 2. punktā minētajai "tirdzniecības pārstāvja" definīcijai ir piemērojama vienīgi tirdzniecības pārstāvjiem, kuriem ir pastāvīgas pilnvaras apspriest vai apspriest un slēgt līgumu par preču pirkšanu vai pārdošanu. Tirdzniecības pārstāvis, kura darbība aptver, kā tas ir izskatāmajā pamatlietā, apdrošināšanas pakalpojumu pārdošanas apspriešanu un līgumu slēgšanu, tātad neietilpst šajā 1. panta 2. punktā paredzētajā definīcijā.

29 Tomēr no pastāvīgās judikatūras izriet, ka, ja valsts tiesības saistībā ar šīs valsts īpašo iekšējo situāciju paredz tādus pašus risinājumus kā Savienības tiesības, lai jo sevišķi nepieļautu diskrimināciju pret valsts pilsoņiem vai iespējamus konkurences traucējumus vai arī lai nodrošinātu vienādu procedūru salīdzināmās situācijās, no Savienības tiesībām pārņemto noteikumu vai jēdzienu vienveidīga interpretācija neatkarīgi no apstākļiem, kādos tos paredzēts piemērot, ir Savienības interesēs – lai novērstu interpretācijas atšķirības nākotnē (spriedums, 2015. gada 3. decembris, *Quenon K.*, C-338/14, EU:C:2015:795, 17. punkts un tajā minētā judikatūra).

30 Šajā ziņā iesniedzējtiesa norādīja, ka tā apzinās, ka tajā izskatāmais strīds ir ārpus Savienības tiesību piemērošanas jomas. Tomēr, atsaucoties uz Tiesas 2006. gada 16. marta spriedumu lietā *Poseidon Chartering* (C-3/04, EU:C:2006:176), tā norādīja, ka izskatāmajā lietā saistībā ar tirdzniecības pārstāvības līgumu, kas attiecas uz apdrošināšanas pakalpojumiem, ir jāpiemēro Direktīvas 86/653 tiesību normas.

31 Kā tika norādīts iepriekš šī sprieduma 12. punktā, Slovākijas tiesībās Direktīva 86/653 tika transponēta ar Komerclikuma 652. un nākamajiem pantiem. Kā norāda Slovākijas valdība, šie panti neskar vienīgi preču pārdošanu vai pirkšanu, bet attiecas arī uz pakalpojumu līgumiem. No tā izriet, ka, šādi transponējot valsts tiesībās šīs direktīvas tiesību normas, Slovākijas likumdevējs ir vēlējies vienādu attieksmi piemērot pārstāvības līgumiem attiecībā uz precēm, gan šī veida līgumiem attiecībā uz pakalpojumiem.

32 Tātad ir jākonstatē, ka Tiesai ir kompetence izskatīt šo lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu.

Par prejudiciālajiem jautājumiem

Par pirmo jautājumu

33 Ar pirmo jautājumu iesniedzējtiesa būtībā jautā, vai Direktīvas 86/653 11. panta 1. punkta pirmais ievilkums ir interpretējams tādējādi, ka tas attiecas ne tikai uz līguma starp trešo personu un pilnvarotāju pilnīgu neizpildes gadījumu, bet arī uz šī līguma daļējas neizpildes gadījumu, piemēram, minētajā līgumā paredzētā darījumu apjoma vai termiņa neievērošanu.

34 Lielākajā daļā valodu versiju šīs direktīvas 11. panta 1. punkta pirmajā ievilkumā ir paredzēts, ka tiesības uz komisijas naudu var izbeigties, "ja un ciktāl" ir pierādīts, ka līgums starp trešo personu un pilnvarotāju netiks izpildīts.

35 Vārda "ciktāl" izmantošana norāda, ka, lai noteiktu, vai tiesības uz komisijas naudu izbeidzas, ir jāņem vērā proporcija, kādā līgums nav ticis izpildīts. Tādējādi no šī vārda izmantošanas var secināt, ka minētās direktīvas 11. panta 1. punkta pirmais ievilkums attiecas gan uz līguma pilnīgas neizpildes gadījumu, gan tā daļējas neizpildes gadījumu.

36 Tomēr čehu, latviešu un slovāku valodā Direktīvas 86/653 11. panta 1. punkta pirmajā ievilkumā ietverti vārdi, kuri varētu tikt tulkoti kā "ciktāl".

37 Saskaņā ar Tiesas pastāvīgo judikatūru Savienības tiesību normas ir interpretējamas un piemērojamas vienveidīgi, ņemot vērā visu Savienības valodu versijas. Gadījumā, ja Savienības tiesību akta teksts dažādu valodu versijās atšķiras, attiecīgā tiesību norma ir jāinterpretē atkarībā no tā tiesiskā regulējuma vispārējās struktūras un mērķa, kurā šī tiesību norma ietilpst (spriedums, 2016. gada 1. marts, *Alo* un *Osso*, C-443/14 un C-444/14, EU:C:2016:127, 27. punkts).

38 No tā izriet, ka, ņemot vērā šī sprieduma 36. punktā minētas atšķirības Direktīvas 86/653 11. panta 1. punkta pirmais ievilkums ir jāinterpretē, ņemot vērā šīs direktīvas vispārējo struktūru un mērķi.

39 Pirmkārt, runājot par Direktīvas 86/653 vispārējo struktūru, šīs direktīvas 7. panta 1. punktā ir paredzēts, ka tirdzniecības pārstāvim ir tiesības uz komisijas naudu, it īpaši, ja darījums noslēgts viņa darbības rezultātā. Minētas direktīvas 10. panta 1. punktā tomēr ir precizēts, ka komisijas nauda pienākas, "tiklīdz [un ciktāl]" darījums ir veikts vai tam ir jābūt veiktam. Ir skaidrs, ka nevar tikt izdarīts neviens secinājums no vārda "ciktāl" izmantošanas, jo šis vārds nav izmantots visās šīs tiesību normas valodu versijās.

40 Tomēr no Direktīvas 86/653 7. panta 1. punkta, lasot to kopsakarā ar 10. panta 1. punktu, izriet, ka, lai gan tirdzniecības pārstāvim ir tiesības uz komisijas naudu par darījumiem, kurus pilnvarotājs ir veicis ar klientiem, kurus ir piesaistījis [tirdzniecības pārstāvis], šīs tiesības īstenojas tikai attiecīgo darījumu izpildes brīdī vai brīdī, kad tiem būtu bijis jābūt izpildītiem. No tā var secināt, ka komisijas nauda pakāpeniski tiek iegūta pēc šīs izpildes, kura, runājot par ilgtermiņa līgumu secīgu izpildi, piemēram, pamatlietā aplūkotie apdrošināšanas līgumi, norisinās pa laikposmiem. Ja komisijas nauda ir iegūta

tikai proporcionāli šo darījumu izpildei, tiesības uz komisijas naudu izbeidzas apjomā, kurā šie darījumi nav tikuši īstenoti. Līdz ar to šī direktīvas 11. panta 1. punkta pirmais ievilkums ir interpretējams tādējādi, ka tas attiecas arī uz līguma, kas noslēgts starp pilnvarotāju un trešo personu, daļēju neizpildi.

41 Otrkārt, runājot par Direktīvas 86/653 mērķi, ir jāatgādina, ka no tās preambulas otrā un trešā apsvēruma izriet, ka šīs direktīvas mērķis ir it īpaši aizsargāt tirdzniecības pārstāvi tā attiecībās ar pilnvarotāju (šajā ziņā skat. spriedumu, 2015. gada 3. decembris, *Quenon K.*, C-338/14, EU:C:2015:795, 23. punkts).

42 Tomēr no šīs direktīvas 3. panta 1. punkta un 4. panta 1. punkta izriet, ka tirdzniecības pārstāvim un pilnvarotājam sasvstarpējās attiecībās ir jārīkojas apzinīgi un godprātīgi. Tāpat no minētās direktīvas 10. panta 1. punkta izriet, ka likumdevēja nodoms ir bijis pakļaut komisijas naudas iegūšanu drīzāk līguma izpildei, nevis tā noslēgšanai.

43 Direktīvas 86/653 11. panta 1. punkta pirmā ievilkuma tāda interpretācija, ka šī tiesību norma attiecas vienīgi uz līguma pilnīgas neizpildes gadījumu, būtu pretrunā to šīs direktīvas tiesību normu mērķim, kas minētas šī sprieduma iepriekšējā punktā, kā arī minētajai direktīvai vispārēji, ja attiecībā uz tādiem ilgtermiņa līgumiem kā pamatlietā aplūkotie apdrošināšanas līgumi pārstāvim tiesības uz visu komisijas naudu tiktu nodrošinātas no šo līgumu izpildes sākuma brīža, neņemot vērā iespējamo šo līgumu daļējo neizpildi.

44 Ņemot vērā visus iepriekš minētos apsvērumus, uz pirmo jautājumu ir jāatbild, ka Direktīvas 86/653 11. panta 1. punkta pirmais ievilkums ir interpretējams tādējādi, ka tas attiecas ne tikai uz līguma starp trešo personu un pilnvarotāju pilnīgu neizpildes gadījumu, bet arī uz šī līguma daļējas neizpildes gadījumu, piemēram, minētajā līgumā paredzētā darījumu apjoma vai termiņa neievērošanu.

Par otro jautājumu

45 Ar otro jautājumu iesniedzējtiesa būtībā jautā, vai Direktīvas 86/653 11. panta 2. un 3. punkts ir interpretējams tādējādi, ka tirdzniecības pārstāvības līguma noteikums par to, ka pārstāvim ir jāatmaksā proporcionāla savas komisijas naudas daļa līguma starp pilnvarotāju un trešo personu daļējas neizpildes gadījumā, ir "atkāpe, kas kaitē tirdzniecības pārstāvim" šīs direktīvas 11. panta 3. punkta izpratnē.

46 Šajā ziņā ir jāatgādina, ka Direktīvas 86/653 11. panta 3. punktā nav atļautas vienošanās par atkāpēm no pēdējās minētās direktīvas 11. panta 1. punkta, ja tas kaitē tirdzniecības pārstāvim.

47 Tomēr tas, ka ar tirdzniecības pārstāvības līgumu pārstāvim ir noteikts pienākums atmaksāt proporcionālu komisijas naudas daļu, ja starp pilnvarotāju un trešo personu noslēgtais līgums ir izpildīts tikai daļēji, principā nevar tikt uzskatīts "atkāpi, kas kaitē tirdzniecības pārstāvim" Direktīvas 86/653 11. panta 3. punkta izpratnē. Gluži pretēji, šis pienākums atbilst šīs direktīvas 11. panta 1. un 2. punktā noteiktajam.

48 No atbildes uz pirmo jautājumu izriet, ka Direktīvas 86/653 11. panta 1. punkta pirmais ievilkums ir interpretējams tādējādi, ka tirdzniecības pārstāvja tiesības uz komisijas naudu var beigties arī gadījumā, ja starp pilnvarotāju un trešo personu noslēgtais līgums tiek izpildīts daļēji. Saskaņā ar šīs direktīvas 11. panta 2. punktu tirdzniecības pārstāvim ir jāatmaksā jau saņemtā komisijas nauda, ja tiesības uz to ir beigušās. No tā izriet, ka atbilstoši šīm tiesību normām pārstāvim var būt jāatmaksā jau saņemtās komisijas naudas, ciktāl starp pilnvarotāju un klientu noslēgtais līgums nav ticis izpildīts.

49 Šajā ziņā ir jāprecizē, ka, pirmkārt, pienākumam atmaksāt komisijas naudu ir jābūt strikti proporcionālam ar līguma neizpildes apjomu. Pienākums atmaksāt daļu komisijas naudas, kas proporcionāli pārsniedz šīs neizpildes apjomu, tik tiešām būtu atkāpe, kas kaitē pārstāvim, kura Direktīvas 86/653 11. panta 3. punktā ir aizliegta. Turpretī atkāpe par labu pārstāvim, ko veido prasījums atmaksāt daļu komisijas naudas, kura proporcionāli ir mazāka par līguma neizpildes apjomu, ir atļauta.

50 Otrkārt, no Direktīvas 86/653 11. panta 3. punkta izriet, ka ar līguma noteikumiem nevar tikt paredzēta atkāpe no otrā šīs direktīvas 11. panta 1. punktā paredzētā nosacījuma, saskaņā ar kuru tiesības uz komisijas naudu izbeidzas vienīgi tad, ja darījums nav veikts sakarā ar apstākļiem, kuros pilnvarotājs nav vainojams. Līguma noteikums, kurā ir paredzēta tiesību uz komisijas naudu izbeigšanās apstākļos, kuros par līguma neizpildi ir atbildīgs pilnvarotājs, līdz ar to ir pretrunā šim 11. panta 3. punktam.

51 Ņemot vērā visus iepriekš minētos apsvērumus, uz otro jautājumu ir jāatbild, ka Direktīvas 86/653 11. panta 2. un 3. punkts ir interpretējams tādējādi, ka tirdzniecības pārstāvības līguma noteikums, saskaņā ar kuru pārstāvim ir jāatmaksā proporcionāla savas komisijas naudas daļa starp pilnvarotāju un trešo personu noslēgtā līguma daļējas neizpildes gadījumā, nav "atkāpe, kas kaitē tirdzniecības pārstāvim", šīs direktīvas 11. panta 3. punkta izpratnē, ja atmaksājamās komisijas naudas daļa ir proporcionāla minētā līguma neizpildes apjomam, un ar nosacījumu, ka šī neizpilde nav notikusi tādu apstākļu dēļ, kuros ir vainojams pilnvarotājs.

Par trešo jautājumu

52 Ar trešo jautājumu iesniedzējtiesa būtībā jautā, vai Direktīvas 86/653 11. panta 1. punkta otrais ievilkums ir interpretējams tādējādi, ka jēdziens "apstākļi, kuros ir vainojams pilnvarotājs" ir saistīts vienīgi ar tiesiskiem apstākļiem, kas tieši izraisījuši starp pilnvarotāju un trešo personu noslēgtā līguma pārtraukšanu, vai šis jēdziens attiecas uz visiem tiesiskiem un faktiskiem apstākļiem, kuros ir vainojams pilnvarotājs un kuri ir izraisījuši šī līguma neizpildi.

53 Šajā ziņā ir jāatgādina, ka saskaņā ar lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu pamatlietā apdrošināšanas līgumu neizpilde, kura, *ERGO* ieskatā, rada tiesības prasīt *A. Barlíková* saņemto komisijas naudu atmaksu, izriet no tā, ka daži klienti nav veikuši ar minētajiem līgumiem saistītās iemaksas. Saskaņā ar Slovākijas tiesībām atbilstoši Civilkodeksa 801. pantam šis apstāklis vien izraisa pilnīgu attiecīgo līgumu izbeigšanu. Iesniedzējtiesas ieskatā, pamatlietā tas, ka attiecīgie klienti nav veikuši minētās iemaksas, ir ticis pamatots ar uzticību pilnvarotājam, kuram "esot trūcis profesionālisms" attiecībā pret klientiem, zaudēšanu.

54 Jēdziens "apstākļi, kuros ir vainojams pilnvarotājs" Direktīvā 86/653 nav definēts. Kā savu secinājumu 53. punktā norādīja ģenerāladvokāts, dažās šīs direktīvas valodu versijās, tostarp franču valodas versijā, tās 11. panta 1. punkta otrā ievilkuma formulējums ir neitrāls un balstīts uz to, ka ar trešo personu noslēgtā līguma neizpildē pilnvarotājs nav vainojams. Turpretī citās šīs direktīvas valodu versijās, tostarp slovāku valodas versijā, šī tiesību norma ir balstīta uz pilnvarotāja vainu.

55 Līdz ar to saskaņā ar šī sprieduma 37. punktā minēto judikatūru atšķirības Direktīvas 86/653 11. panta 1. punkta pirmajā ievilkumā ir jāinterpretē, ņemot vērā it īpaši šīs direktīvas mērķi.

56 Šī sprieduma 41. un 42. punktā ir norādīts, ka minētās direktīvas mērķis ir tostarp tirdzniecības pārstāvja aizsardzība, un turklāt tajā ir norāde uz tirdzniecības pārstāvja un pilnvarotāja attiecībām, kas balstītas apzinību un godprātīgumu. Nosacījums, ka šī neizpilde nav notikusi tādu apstākļu dēļ, kuros ir vainojams pilnvarotājs, ir vērsts uz šī mērķa īstenošanu, tādējādi liedzot, ka šis pilnvarotājs tiktu atbrīvots no sava pienākuma samaksāt pārstāvim komisijas naudu, lai arī pilnvarotājs ir vainojams darījuma neizpildē.

57 Jēdziena "apstākļi, kuros ir vainojams pilnvarotājs" šaura definīcija, kas ir saistīta vienīgi ar tiesiskiem apstākļiem, kuri tieši izraisījuši līguma izbeigšanos, neatkarīgi no faktiskajiem vai tiesiskajiem apstākļiem, kas izskaidrotu šo izbeigšanos, neatbilstu minētajiem mērķiem. Šāda šaura definīcija neļautu novērtēt nedz to, vai pilnvarotājs patiesībā ir izraisījis līguma pārtraukšanu, nedz arī to, vai viņš ir vainojams šī līguma neizpildē. Tātad pastāvētu situācijas, kurās pilnvarotājs varētu izvairīties no komisijas naudas samaksas, lai gan šī pārtraukšana būtu viņa rīcības sekas.

58 Tas tā būtu tostarp tāda tiesiskā regulējuma pastāvēšanas gadījumā, kā pamatlietā aplūkotais, kurā ir paredzēts, ka iemaksu neveikšana saskaņā ar Civilkodeksa 801. pantu izraisa pilnīgu attiecīgo apdrošināšanas līgumu izbeigšanos. Atbilstoši šādam tiesiskajam regulējumam līguma pārtraukšana ir notikusi tādēļ, ka trešā persona nav izpildījusi savas līgumiskās saistības, proti, nav veikusi ar šo līgumu saistītās iemaksas, tomēr netiktu ņemts vērā maksājuma pārtraukšanas iemesls.

59 No tā izriet, ka Direktīvas 86/653 11. panta 1. punkta otrajā ievilkumā minētais jēdziens "apstākļi, kuros ir vainojams pilnvarotājs" nevar tikt saistīts vienīgi ar tiesiskiem apstākļiem, kas tieši izraisījuši līguma pārtraukšanu, bet attiecas arī uz iemesliem, kuri ir izraisījuši šo līguma pārtraukšanu, kas ir valsts tiesai jāizvērtē, pamatojoties uz visiem atbilstošajiem tiesiskajiem un faktiskajiem apstākļiem, lai noteiktu, vai līguma neizpildes pamatā nav apstākļu, kuros ir vainojams pilnvarotājs.

60 Līdz ar to konkrētāk attiecībā uz pamatlietā aplūkotajiem faktiem, lai lemtu par *ERGO* prasījumu atmaksāt komisijas naudas un iespējamo *A. Barlíková* tiesību uz komisijas naudu izbeigšanos, iesniedzējtiesai, lai pārbaudītu, vai apdrošināšanas līgumu neizpildē nav vainojams pilnvarotājs, ir jāņem vērā visi lietas apstākļi, nevis tikai tas, ka apdrošinātie nav izpildījusi savu pienākumu samaksāt ar šiem līgumiem saistītās iemaksas.

61 Ņemot vērā iepriekš minētos apsvērumus, uz trešo jautājumu ir jāatbild, ka Direktīvas 86/653 11. panta 1. punkta otrais ievilkums ir interpretējams tādējādi, ka jēdziens "apstākļi, kuros ir vainojams pilnvarotājs" nav saistīts vienīgi ar tiesiskiem apstākļiem, kas tieši izraisījuši starp pilnvarotāju un trešo personu noslēgtā līguma pārtraukšanu, bet tas attiecas uz visiem tiesiskiem un faktiskiem apstākļiem, kuros ir vainojams pilnvarotājs un kuri ir izraisījuši šī līguma neizpildi.

Par tiesāšanās izdevumiem

62 Attiecībā uz pamatlietas pusēm šī tiesvedība ir stadija procesā, kuru izskata iesniedzējtiesa, un tā lemj par tiesāšanās izdevumiem. Izdevumi, kas radušies, iesniedzot apsvērumus Tiesai, un kas nav minēto pušu izdevumi, nav atlīdzināmi.

Ar šādu pamatojumu Tiesa (ceturtā palāta) nospriež:

1) **Padomes 1986. gada 18. decembra Direktīvas 86/653/EEK par dalībvalstu tiesību aktu koordinēšanu attiecībā uz pašnodarbinātiem tirdzniecības pārstāvjiem 11. panta 1. punkta pirmais ievilkums ir interpretējams tādējādi, ka tas attiecas ne tikai uz līguma starp trešo personu un pilnvarotāju pilnīgu neizpildes gadījumu, bet arī uz šī līguma daļējas neizpildes gadījumu, piemēram, minētajā līgumā paredzētā darījumu apjoma vai termiņa neievērošanu;**

2) **Direktīvas 86/653 11. panta 2. un 3. punkts ir interpretējams tādējādi, ka tirdzniecības pārstāvības līguma noteikums, saskaņā ar kuru pārstāvim ir jāatmaksā proporcionāla savas komisijas naudas daļa starp pilnvarotāju un trešo personu noslēgtā līguma daļējas neizpildes gadījumā, nav "atkāpe, kas kaitē tirdzniecības pārstāvim", šīs direktīvas 11. panta 3. punkta izpratnē, ja atmaksājamās komisijas naudas daļa ir proporcionāla minētā līguma neizpildes apjomam, un ar nosacījumu, ka šī neizpilde nav notikusi tādu apstākļu dēļ, kuros ir vainojams pilnvarotājs;**

3) **Direktīvas 86/653 11. panta 1. punkta otrais ievilkums ir interpretējams tādējādi, ka jēdziens "apstākļi, kuros ir vainojams pilnvarotājs" nav saistīts vienīgi ar tiesiskiem apstākļiem, kas tieši izraisījuši starp pilnvarotāju un trešo personu noslēgtā līguma pārtraukšanu, bet tas attiecas uz visiem tiesiskiem un faktiskiem apstākļiem, kuros ir vainojams pilnvarotājs un kuri ir izraisījuši šī līguma neizpildi.**

[Paraksti]